

5. Миллюков П.Н. В.И.Семевский // Речь. – 1916. – 22 сент. – № 261 (3644). – С. 2.
6. Миллюков П.Н. Воспоминания / Под ред. М.М.Карповича и Б.И.Элькина. – Нью-Йорк: Изд-во им. Чехова, 1955. – Т.1. – 438 с.
7. Миллюков П.Н. Два русских историка (С.Ф.Платонов и А.А.Кизеветтер) // Современные записки. -1933. – Т.LI.– С.311-335.
8. Миллюков П.Н. Привет В.А.Мякотину: (По поводу его приезда в Париж) // Последние новости.– Париж, 1923. – 1 февр. – № 854. – С.2.
9. Миллюков П.Н. Рец. на: Середонин С.М. Сочинение Джильса Флетчера «OftheRusse commonwealth», как исторический источник. – СПб., 1891. – * (Зап. историко-филологического фак. имп. Санкт-Петербургского ун-та. 4.27) // Русская мысль. -1892. – № 2. – С.64-66 отд. паг.
10. Миллюков П.Н. Три поколения // Сборник Русского исторического общества – Прага Чешская – Нарва, 1937. – Кн.3. – С.13-16.
11. Миллюков П.Н. Величие и падение Покровского: (Эпизод из истории науки в СССР) // Современные записки.-1937. – Т.LXV. – С.368-387.
12. Миллюков П.Н. В.О.Ключевский, как личность // Последние новости. – 1932. – 24 янв. – № 3959. – С.2-3; 26 янв. – № 3961. – С. 3
13. Миллюков П.Н. Государственное хозяйство России в первой четверти XVIII столетия и реформа Петра Великого. – СПб., 1892. – XVI, 736,156 с.
14. Миллюков П.Н. Источники русской истории и русская историография // Энциклопедический словарь / Изд. Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон. – СПб.,1899. – Т.ХХVIII, полутом 55. – С. 430-446.
15. Миллюков П.Н. Мои университетские годы // Московский университет, 1755-1930: Юбил. сб. /Изд. Парижского и Пражского комитетов по ознаменованию 175-летия Московского ун-та; Под ред. В.Б.Ельяшевича,А.А. Кизеветтера и М.М.Новикова. – Париж, 1930. – С. 262-274.

О. А. Моргун,

кандидат філософських наук,

доцент кафедри філософії і соціальних наук,

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

СИНЕРГЕТИЧНИЙ РЕСУРС КРЕАТИВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Інтелектуальна діяльність може досягти певного високого рівня розвитку, коли долається «інформаційна ентропія» знання, його історичне розпорошення і втрата. Подібна втрата знання відбувається навіть не в разі його незбереження або прямого знищення, канонічної невідповідності ортодоксальним догматам, а внаслідок інформаційної «зміщеності оцінок», «зміщеності» суспільних цінностей і значень, їх викривлення при передачі знань або їх повної фальсифікації. Уперше подібне помітив Г.Хакен, котрий пов'язував «інформаційну ентропію» з «конечними перемінними» людської духовно-інтелектуальної діяльності в локальних неупорядкованих системах. Щоб з'явився феномен «безкінечної інформації» в разі творчо-інтелектуальної діяльності людини з синерго-креативною якістю треба перейти до «безперервних перемінних», здійснити трансформацію, синергоперехід від дискретних до «безперервних подій» [1; 88-89, 93]. А це можливо у понадвеликій системі, що інформаційно самоорганізується й самовпорядковується, не втрачаючи духовно-інтелектуальних надбань, а більш того, – їх нарощуючи. Для цього необхідно задіяти відповідні «параметри порядку», які здатні трансформувати енергетичні процеси в синергетичні шляхом формування єдиного інформаційного поля самоорганізації і зв'язків, що самовпорядковуються [1; 73, 75]. У суспільстві феномени синергізму можливі тільки в системі суспільної культури, коли налагоджуються соціокультурні процеси, що самовпорядковуються на основі історично-одвічних, непромінальних цінностей, а також творчо-інтелектуальної діяльності людини.

У вітчизняних дослідженнях подібне фіксується в якості «первинного ресурсу» людської інтелектуальної діяльності, котрий з'являється синергетичним шляхом [2; 181]. Його і можна розглядати як «синергетичний ресурс», який виникає в разі інтелектуальної творчості, набуття людиною креативних здібностей високого рівня, що не вичерпуються, а постійно оновлюються і прирощуються за рахунок пізнавальних надбань у творчо-інтелектуальній діяльності та духовній самореалізації, що не мають меж. Виходячи з наявності «синергетичного ресурсу», який є за Г.Хакеном «безкінечною перемінною», зараз і будується вся «синергетична стратегія» людської суспільної діяльності [3; 179]. А з цим створюється новий «самоорганізаційний образ соціального світу» [4; 118].

До останнього часу людина і суспільство орієнтувались на «енергетичний ресурс» інтелектуального та соціального розвитку, використання якого пов'язано з ентропійними процесами експлуатації енергоресурсів природи, індивідуальної і соціальної енергетики людини та суспільства. Але відбувається це шляхом нещадної експлуатації-знищення природи, дегуманізації і деградації самої людини та суспільства, на основі всезростаючого «виробництва ентропії» разом із зростаючим суспільним виробництвом. Вітчизняний дослідник Л.Г.Мельник вважає, що «організаційний» потенціал впорядкованості «може підвищуватися до найвищого рівня, коли «енергетичний імпульс інформації» буде здатний «пронизати простір і час» [2; 185]. Окрема ж людина здійснює свою енергетичну дію через «засіб мотиваційного (енергетичного) впливу» [2; 183].

Г.Хакен підходить до цього питання виключно з синергетичних засад. За його думкою, ентропійне «розпорошення» енергії відбувається внаслідок дії так званих «скеровуючих параметрів», що зумовлюють напрямок і характер протікаючих процесів, мають нібито управлінський вплив, але такий, коли енергоентропія системи не зменшується, а підвищується [1; 75]. Ці тимчасово врівноважені стани інтерпретуються як «стаціонарні», але «послідовність переходів» від одного стаціонарного стану до іншого розвивається в «напрямку турбулентності» у формах флуктуацій, біфуркації і «вихороподібних» або ротороподібних процесів «створення торів» («торостворення») і «множинних торів» [5; 307]. І.Пригожин назвав це «організованою неврівноваженістю» системи, коли виникають «дисипативні структури» тимчасової врівноваженості, котрі, руйнуючись, ведуть до флуктуації і «встановлення порядку через флуктуацію» [6; 404]. Але також тимчасово, якщо система залишається «енергетичною системою» і не набуває синергетичної якості. Кращим прикладом цього є сучасна енергетично-неврівноважена соціальна система, в котрій діють «керуючі параметри» суспільної «організованої неврівноваженості».

«Синергетичний ресурс» в креативно-інтелектуальній діяльності людини виникає, коли вона соціально-неврівноважену систему переводить у соціально-впорядковану, самоорганізовану соціальну систему. Подібний «синергетичний ресурс» виникає й акумулюється в таких трьох головних різновидах:

– як «первинний ресурс інтелектуальної діяльності ... людини», коли виникає «соціо» – це «фактор формування особистісних характеристик, її духовного, системного і морального розвитку», а також «первинна інформація», що є «ресурсом отримання необхідних знань» [2; 181];

– як «продукт інформаційної діяльності ... людини», за котрим «людина отримує здібність абстрактного мислення (рефлексія)», і вона «здатна формувати інформаційні образи», відносно відірвані від реальної дійсності, тобто створювати «віртуальну реальність»; основні їх соціальні та економічні функції: ідеї, знання, конструктивні принципи, технологічні рішення, загалом рішення, що приймаються, тощо [2; 181-182];

– у якості «комунікативного засобу», що може бути використаний як «інструмент інтеграції і дезінтеграції об'єктів існуючого світу»; комунікація «інформацію об'єднує», але «вона ж при певних обставинах може роз'єднати, створюючи непереборувальні бар'єри, страхи, відчуження, несприйняття» [2; 182].

Так, «комунікативний синергоресурс» людської інтелектуальної діяльності (в його інтеграційно-акумулюючому значенні) нагромаджується в процесах комунікативного обміну інформацією та досягненні соціальною системою стану «комунікативної самоорганізації». У разі солідарних комунікативних взаємодій змінюється сам характер людської інтелектуальної діяльно-

сті і на місці «суб'єктоцентрованого розуму» як продукту суспільного розколу і узурпації влади в суспільстві експлуатуючим класом (який грає роль «скеровуючого параметру») виникає «комунікативний розум на основі «децентралізованого світорозуміння», відбувається формування «комунікативних структур життєвих світів людей», інтерсуб'єктних відносин взаєморозуміння, взаємного визнання і громадянської підтримки [9; 306-307].

«Когнітивний синергоресурс» виникає в разі когнітивної інтелектуальної діяльності із створення і розширеного продукування практичних знань та вмінь, їх безпосереднього втілення з постійним розширенням творчих можливостей «комунікативного розуму» інтерсуб'єктів когнітивних знань. Для цього необхідне формування відповідного когнітивного світогляду як головного способу духовно-практичного буття людини в суспільстві і самого суспільства з певним «когнітивним порядком» самоорганізації. Подібне можливо на основі безперервних когнітивних дій з продукування практичних знань та вмінь. Це така «нова раціональність» людини і суспільства, що орієнтує не на енергетичний «інструменталізм», а на синергетичну «досконалість» за новою «етикою автентичності», конкретно, «когнітивно-етичної автентичності». Вона представляє етику автентичного «практичного духу», що маніфестує «свою досконалість», коли «досконале походить від системи», котра, за Е.Левінасом, здатна «репрезентувати духовну цінність», як практичну у когнітивному смислі і значенні, тобто як «когнітивну цінність» [10; 74, 75]. Таким чином, «когнітивний синергоресурс» постає як когнітивний світогляд практичних знань та вмінь, наділених «етикою досконалості» і якістю когнітивно-етичної автентичності. А.Швейцер вважав, що для цього повинні відбутись «соціальні зміни інтелектуалів» і на місце «етики самозречення» в пасивному бутті повинна постати «етика самовдосконалення» в активному, духовно-практичному бутті [11; 92, 126]. У сучасних термінах – самореалізувати себе в понадвеликій «когнітивно-синергетичній системі» з безкінечними можливостями для продукування і втілення практичних знань та удосконалення вже здійсненого.

«Креативний синергоресурс» інтелектуальної людської діяльності виникає в разі розвитку креативних здібностей особистості в процесі її творчої самореалізації. Процеси «креативної синергетики», починають розвиватись, коли особистість починає створювати різні «моделі здібності», спочатку у вигляді «упереджуючих», «констеляторних» і «передбачуючих» інтелектуальних конструктів, а потім творчо самореалізує їх у циклі «орієнтування – вибір-виконання» [12; 441, 448-449]. За Дж.Келлі, таким чином створюються особистісні «конструктивні альтернативи», на основі яких формується «Я-концепція» творчої особистості з можливістю до її постійної самоактуалізації для набуття все нових якостей креативності [12; 453, 456].

Це є безкінечний розширювальний цикл «комунікація – ціннісна детермінація – когнітивна досконалість – креативна реалізація», котрий увесь час поновлюється, але вже на більш високих рівнях креативності і на підґрунті креативно-синергетичних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хакен Г. Информация и самоорганизация. – М.: Мир, 1991. – 240 с.
2. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. – Сумы: Универс. кн., 2003. – 288 с.
3. Синергетичні стратегії людської діяльності // Практична філософія. – 2005. – № 3. – С.179.
4. Бевзенко Л.Д. Самоорганизационный образ социального мира // Практична філософія. – 2003. – № 1. – С. 118-126.
5. Хакен Г. Синергетика: иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Мир, 1984. – 419 с.
6. Пригожин Л. Кондепуди Д. Современная термодинамика. – М: Мир, 2000. – 461 с.
7. Капица В.Ф. Социальная синергетика культурно-информационного общества // Сталий розвиток гірничо-металургійної промисловості. Міжнародна конференція. Збірник доповідей. – Кривий Ріг: Мінерал, 2006. – С.75-81.
8. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
9. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 424 с.
10. Левінас Е. Між нами. Дослідження думки – про-іншого. – К.: Дух і літера, 1999. – 312 с.
11. Швейцер А. Культура и этика. – М.: Прогресс, 1973.
12. Хьелл Х., Зиглер Л. Теории личности. – СПб: Питер, 1999. – 680 с.